

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. spalio 31 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2022/0344(COD)

14265/22
ADD 3

ENV 1092
CLIMA 558
AGRI 600
FORETS 110
ENER 553
TRANS 677
CODEC 1645
IA 171

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2022 m. lapkričio 27 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2022) 543 final
Dalykas:	KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS „POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA, pridedamas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, Direktyva 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo ir Direktyva 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2022) 543 final.

Priedama: SWD(2022) 543 final

Briuselis, 2022 10 26
SWD(2022) 543 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

[...]

pridedamas prie

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento direktyvos

kuria iš dalies keičiama Direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, Direktyva 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo ir Direktyva 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje

{COM(2022) 540 final} - {SEC(2022) 540 final} - {SWD(2022) 540 final}

SANTRAUKA

Vandens pagrindų direktyva kartu su Aplinkos kokybės standartų direktyva ir Požeminio vandens direktyva nustatoma tvaraus Europos paviršinių ir požeminių vandens telkinių valdymo sistema. Nors beveik 100 000 Europos paviršinių vandens telkinių ir beveik 12 000 požeminių vandens telkinių vis dar kenčia nuo taršos, jie yra gyvybiškai svarbūs geriamojo vandens šaltiniai, užtikrina biologinę įvairovę, yra labai svarbūs ūkininkų ir pramonės išteklių, susisiekimo keliai ir nepakeičiama elektros energijos ir šilumos gamybos sudedamoji dalis.

Galiojančiuose teisės aktuose išvardytos kelios taršios medžiagos ir medžiagų grupės ir nustatyta leidžiama jų koncentracija, kurios valstybės narės turi laikytis savo teritorijoje. Teisės aktais taip pat reglamentuojama stebėseną (ES ji vykdoma beveik 150 000 vietų) ir ataskaitų dėl to, ar teršalų kiekis viršija didžiausią leidžiamą koncentraciją, teikimas. Jais taip pat pranešama apie priemones, kurių imtasi kovojant su šia tarša. Šiuo metu į ES teisės aktus įtrauktos 53 paviršinio vandens medžiagos; tai daugiausia pesticidai, pramoninės cheminės medžiagos ir metalai. Kalbant apie požeminį vandenį, teisės aktuose išvardyti nitratai ir veikliosios pesticidų medžiagos.

Šia iniciatyva sprendžiamos dvi pagrindinės problemos:

1. Nepakankama **ekosistemų ir žmonių sveikatos apsauga** nuo pavojaus, kurį kelia visuresiai ir (arba) nauji teršalai bei jų mišiniai. Dabartinis ES susirūpinimą keliančių medžiagų sąrašas yra neišsamus (į jį neįtrauktos didelį neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai darančios medžiagos) ir pasenęs (į jį įtrauktos medžiagos, kurių nebėra dideliais kiekiais arba kurių kokybės standartai yra netinkami). Be to, šiuo metu daugiausia dėmesio skiriama atskiroms medžiagoms ir neatsižvelgiama į kaupiamąjį ar bendrą mišinių poveikį, o sistemoje šiuo metu neatsižvelgiama į sezoninius teršalų apkrovos svyravimus, pavyzdžiui, ūkininkų arba privačiuose soduose ar daržuose naudojamų pesticidų atveju.
2. **Įgyvendinimo trūkumai**: valstybių narių lygmeniu nustatyti teršalai ir kokybės standartai pernelyg įvairuoja, todėl gaunami nepalyginami duomenys. Duomenų tvarkymas ir ataskaitų teikimas yra sudėtingi ir nepritaikyti prie šiuolaikinių skaitmeninių technologijų galimybių, o teršalų, darančių poveikį paviršiniam ir požeminiam vandeniui, sąrašų atnaujinimas taikant įprastą teisėkūros procedūrą trunka pernelyg ilgai.

Aplinkos kokybės standartų direktyvos, Požeminio vandens direktyvos ir Vandens pagrindų direktyvos peržiūra siekiama iš esmės modernizuoti taisykles dėl vandens teršalų ir taip įgyvendinti nulinės taršos tikslą bendrame Europos žaliojo kurso kontekste. Iniciatyva grindžiama keliomis kitomis Europos žaliojo kurso iniciatyvomis, pavyzdžiui, pesticidų ir antimikrobinių medžiagų naudojimo žemės ūkyje ir akvakultūroje mažinimu, Miesto nuotekų valymo direktyvos peržiūra siekiant spręsti mikroteršalų ir kitas problemas, taip pat ES cheminių medžiagų politikos peržiūra pagal Cheminių medžiagų strategiją tvarumui užtikrinti, ir yra su jomis susijusi.

Pateikiamas tinkamiausių politikos galimybių ir jų variantų, skirtų dviem pagrindinėms problemoms spręsti, rinkinys.

Nepakankama apsauga:

- Dėl paviršinio vandens:
 - į prioritetinių medžiagų sąrašą įtraukti 24 atskiras medžiagas: tai pesticidai, vaistai ir pramoninės cheminės medžiagos, taip pat 24 perfluoralkilintų ir polifluoralkilintų medžiagų (PFAS) grupė;
 - pakeisti 16-ai medžiagų taikomą aplinkos kokybės standartą (AKS): 14 atvejų – į griežtesnį, o dviem atvejais – į nuosaikesnį;
 - parengti mikroplastikų ir atsparumo antimikrobinėms medžiagoms genų paviršiniame vandenyje ir požeminiame vandenyje matavimo ir stebėsenos metodiką, kad ateityje jie būtų įtraukti į teršalų sąrašą;
 - iš sąrašo išbraukti 4 medžiagas (3 pesticidus ir 1 pramoninę cheminę medžiagą), nes jos nebekelia grėsmės ES mastu.
- Dėl požeminio vandens:
 - į I priedą (ES lygmens standartai) įtraukti 24 PFAS medžiagų grupę, du antibiotikus ir įvairius pesticidų skilimo produktus;
 - į II priedą įtraukti vieną medžiagą – vaistą (kai valstybės narės turi apsvarstyti galimybę nustatyti nacionalinį standartą).

Įgyvendinimo trūkumai:

- sudaryti privalomą požeminio vandens stebėjimo sąrašą, kad būtų galima rinkti patikimesnius duomenis apie galimus požeminio vandens teršalus;
- pritaikyti paviršinio vandens stebėjimo sąrašą, kad būtų atsižvelgta į išmetamųjų teršalų sezoniškumą;
- sudaryti palankesnes sąlygas ateityje keisti teršalų sąrašus taikant supaprastintą teisėkūros procesą;
- suderinti upių baseinų lygmeniu svarbiems teršalams taikomus standartus;
- įdiegti automatizuoto duomenų teikimo mechanizmą, kuris leistų greičiau ir betarpiškiau susipažinti su neapdorotais valstybių narių lygmens vandens kokybės duomenimis.

Iniciatyvos mokslinis pagrindas buvo parengtas per skaidrų ir įtraukų procesą, kuriam vadovavo Komisijos Jungtinis tyrimų centras ir Aplinkos generalinis direktoratas ir kuriame dalyvavo valstybės narės, suinteresuotieji subjektai, pramonės ir akademinės bendruomenės atstovai. Pavojų sveikatai ir aplinkai ir atsirandančių pavojų mokslinis komitetas užtikrino nepriklausomą mokslinį atitinkamų medžiagų patikrinimą. Į poveikio vertinimą įtrauktos šiuo metu (2022 m. spalio mėn.) turimos preliminarios arba galutinės nuomonės dėl kiekvienos medžiagos ir (arba) medžiagų grupės. Medžiagų, dėl kurių nėra preliminarių arba galutinių nuomonių, ribinės vertės grindžiamos dokumentų rinkiniu, kurį Komisija parengė Pavojų sveikatai, aplinkai ir atsirandančių pavojų moksliniam komitetui. Šių medžiagų ribinės vertės visame poveikio vertinime ir pasiūlyme nurodomos laužtiniuose skliaustuose. Gavus nuomones, laužtiniai skliaustai bus išbraukti.

Numatoma, kad ši iniciatyva turės teigiamą įtaką Europos paviršinių ir požeminių vandens telkinių vandens kokybei, taip pat bus naudinga aplinkai, visuomenei ir ekonomikai. Todėl tikimasi, kad ji darys tiesioginį poveikį pramonei, žemės ūkiui, platintojams, nuotekų įmonėms, valstybių narių valdžios institucijoms ir piliečiams.

Nebuvo įmanoma kiekybiškai įvertinti viso poveikio ES lygmeniu. Be to, kadangi kiekviena valstybė narė gali pasirinkti, kokias priemones įgyvendinti, kad būtų laikomasi tinkamiausio politikos priemonių rinkinio, sąnaudų ir naudos negalima išsamiai kiekybiškai įvertinti ir jos labai skirsis atsižvelgiant į medžiagą ir vandens telkinį.

Tačiau akivaizdu, kad kai kurių paviršinio ir požeminio vandens medžiagų įtraukimas į sąrašą arba (paviršinio vandens atveju) joms taikomo aplinkos kokybės standarto pakeitimas turės – kartais ir didelės – įtakos sąnaudoms. Kalbant apie paviršinį vandenį, numatoma, kad bus patirta didelių tiesioginių koregavimo išlaidų, pavyzdžiui, į sąrašą įtraukus ibuprofeną (vaistą nuo skausmo ir uždegimo), glifosatą (žemės ūkyje ir sodininkystėje naudojamą herbicidą), PFAS (didelę grupę cheminių medžiagų, naudojamų, pavyzdžiui, maisto gamavimo reikmenims, drabužiams ir baldams, gaisro gesinimo putoms ir asmens priežiūros produktams) ir bisfenolį A (plastikinių pakuočių sudedamąją dalį). Tas pats pasakytina ir apie policikliniams aromatiniams angliavandeniliams (PAA) (cheminėms medžiagoms, susidarančioms degant anglims, dujoms, naftai, maisto produktams), gyvsidabriui (metalui, išsiskiriančiam daugiausia deginant anglis ir kasant auksą) ir nikeliui (metalui, išsiskiriančiam deginant anglis ir mazutą) taikomų aplinkos kokybės standartų pakeitimą. Kalbant apie požeminį vandenį, didžiausios išlaidos numatomos dėl PFAS ir jos yra susijusios su šių medžiagų naudojimo apribojimu (pavyzdžiui, gaisro gesinimo putų atveju – iki 390 mln. EUR per metus už pakaitų naudojimą) ir užterštų biologinių kietųjų medžiagų tvarkymu (iki 755 mln. EUR per metus už deginimą ir 201 mln. EUR per metus už atliekų šalinimą sąvartynuose). Tačiau tai bus naudinga geriamojo vandens tiekimo įmonėms ir galiausiai mokesčių mokėtojams, nes sumažės vandens valymo išlaidos.

Reikėtų pažymėti, kad sąnaudų ir naudos negalima sieti tik su šia iniciatyva, nes yra keletas kitų, susijusių su kai kuriais tais pačiais teršalais, pavyzdžiui, Miesto nuotekų valymo direktyva, Geriamojo vandens direktyva, Pramoninių išmetamų teršalų direktyva, Tausiojo pesticidų naudojimo direktyva ir paskelbtas draudimas naudoti visas PFAS, išskyrus naudojimą būtiniausioms reikmėms.

Skaitmeninimas, administracinis supaprastinimas ir geresnės rizikos valdymo galimybės, kuriomis siekiama, kad stebėseną ir ataskaitų teikimas būtų tikslesni ir savalaikiškesni, lemia ribotas vienkartinės administracines išlaidas Europos Komisijai (kuriai pavesta parengti rekomendacinius dokumentus, metodikas ir kt.), Europos aplinkos agentūrai (kuriai pavesta pagerinti prieigą prie vandens kokybės duomenų) ir Europos cheminių medžiagų agentūrai (kuriai pavesta moksliai įvertinti atitinkamų teršalų keliamą pavojų). Daugumos įvertintų užduočių išlaidos yra gerokai mažesnės nei 1 mln. EUR. Numatoma, kad valstybių narių išlaidos, susijusios su taršos stebėseną, apskritai didės dėl padidėjusio medžiagų, kurioms taikomi teisės aktai, skaičiaus ir skirtingo pobūdžio (pavyzdžiui, mikroplastikų). Tačiau tikimasi, kad jos neviršys 15 mln. EUR per metus visose 27 ES valstybėse narėse (apskaičiuota, kad tai sudarys maždaug 0,33–0,55 mln. EUR per metus kiekvienai valstybei narei). Tačiau šios išlaidos leis Komisijai ir valstybėms narėms ateityje imtis tikslingesnių kovos su tarša priemonių.

Šiame poveikio vertinime daroma išvada, kad apskritai nauda visuomenei gerokai viršija sąnaudas. Nauda apima mažesnes vandens ir nuotekų dumblo valymo išlaidas, geresnę ekosistemos būklę ir mažesnes sveikatos priežiūros išlaidas. Kaip ir oro bei dirvožemio taršos atveju, didelės įtakos taip pat gali turėti ekspozicija, pavyzdžiui, endokrininę sistemą

ardančiomis medžiagomis ir PFAS. Remiantis PFAS pavyzdžiu, dėl to, kad valant vandenį nereikia taikyti atvirkštinio osmoso, kasmet sutaupoma apie 9 mlrd. EUR, o sveikatos priežiūros išlaidos kasmet sumažėja bent 52–84 mlrd. EUR. Todėl tikimasi, kad ši iniciatyva papildys kitus ES teisės aktus, kurie jau yra priimti arba kuriuos planuojama priimti pagal Europos žaliąjį kursą, ir duos didelę naudą visuomenei ir aplinkai.

Apibendrinant galima teigti, kad pagal šią iniciatyvą peržiūrimi ES teisės aktai dėl vandens teršalų, siekiant juos suderinti su teisės aktais dėl teršalų, kurie yra aktualūs dabar ir bus aktualūs ateinančiais metais, teisės aktai taip pat tampa aktualesni, skaidresni ir lengviau pritaikomi. Taip ja prisidedama prie bendrų pastangų sumažinti taršą iki tokio lygio, kuris nebėra žalingas žmonių sveikatai ir aplinkai, laikantis ES nulinės taršos veiksmų plano.